

I

(Resoluties, aanbevelingen en adviezen)

RESOLUTIES

EUROPEES ECONOMISCH EN SOCIAAL COMITÉ

518E ZITTING VAN HET EESC VAN 13 EN 14 JULI 2016

Resolutie over de bijdrage van het Europees Economisch en Sociaal Comité aan het werkprogramma van de Commissie voor 2017

(2016/C 389/01)

2017 — Een jaar voor een nieuwe impuls en meer solidariteit in Europa

Beleidsverklaring

Het Europees Economisch en Sociaal Comité (EESC) betreurt het dat de burgers van het Verenigd Koninkrijk ervoor gestemd hebben om uit de EU te stappen. Er is op democratische wijze gestemd en het besluit is legitiem. De gevolgen ervan zullen echter niet alleen hun weerslag hebben op een verdeeld VK, maar op de gehele EU. Er zal nu een lang en moeizaam proces op gang komen om de voorwaarden voor deze „exit” vast te stellen. We weten niet hoe en wanneer artikel 50 van het Verdrag zal worden toegepast, maar het EESC dringt erop aan dat de onderhandelingen snel beginnen om iets te doen aan de huidige onzekerheid over de toekomst van de EU en over haar institutionele en politieke structuur. De reactie van de financiële markten is een duidelijk signaal dat een nieuwe recessie waarschijnlijk is (en niet alleen in het VK). De EU moet dan ook dringend reageren.

Het EESC zou graag zien dat het een volwaardige rol krijgt in het proces van onderhandelingen met het VK. Met de uitslag van het referendum worden de Europese instellingen eens te meer dringend gewaarschuwd: de burgers willen bij het EU-besluitvormingsproces betrokken worden. Om de uitermate belangrijke gevolgen van de brexit te ondervangen, is volledige steun van de burgers van ook de andere EU-landen vereist. Het EESC is als vertegenwoordiger van maatschappelijke organisaties bereid om actief aan dit proces mee te werken.

Gezien de noodzaak om de brexit en alle institutionele, politieke, economische en sociale consequenties ervan dringend in goede banen te leiden, is het EESC ten slotte van mening dat de Europese Commissie de 10 prioritaire gebieden van haar programma zou moeten herzien.

1. Het Europees Economisch en Sociaal Comité maakt zich grote zorgen over de toestand van de Europese Unie. De huidige politieke en economische situatie, in een klimaat waarin Europese burgers steeds meer wantrouwen ten aanzien van het EU-integratieproces koesteren, noopt de Europese Commissie ertoe om opnieuw werk te maken van solidariteit en verantwoordelijkheid, zoals al werd opgemerkt in het werkprogramma voor 2016. Er zijn toenemende signalen die erop wijzen dat er bij lidstaten een gebrek aan bereidheid is om gemeenschappelijke oplossingen na te streven die de samenhang ten goede komen. Tegelijkertijd moet het een hoeksteen van het EU-optreden zijn om de burgers ervan te overtuigen dat zij invloed hebben op de doelstellingen van de EU.

2. De vluchtelingen crisis vereist dringende humanitaire actie. Tegelijkertijd moet er speciale aandacht uitgaan naar de moeilijkheden die Europese regeringen ondervinden om met oplossingen te komen waar alle Europese burgers, die onzekerheid en angst voelen, zich in kunnen vinden. Er moeten veilige kanalen voor reguliere immigratie worden geopend en de EU moet vastberaden toewerken naar een gemeenschappelijk asielstelsel door de in mei en juli 2016 gepresenteerde beleids- en wetgevingsinitiatieven af te ronden. Bij de toepassing van het EU-acquis op het gebied van migratie en asiel zou

de Europese Commissie er meer voor moeten ijveren dat de rechtsstaat wordt geëerbiedigd en dat de Schengenruimte verantwoord wordt beheerd, zodat het onderlinge vertrouwen wordt hersteld en de ruimte van vrij verkeer blijft bestaan. Wordt de Schengenovereenkomst op de helling gezet, dan wordt het Europese project midscheeps geraakt en de vooruitgang een stok in de wielen gestoken. De terechte vraag om de controle en het beheer van de buitengrenzen — met volledige inachtneming van de rechtsstaat — beter te reguleren, het legitieme verlangen van de burgers naar een veiligere samenleving en het verzoek om nauwere samenwerking bij de bestrijding van terrorisme, mogen niet betekenen dat er in de EU barrières worden opgeworpen en dat het vrije personenverkeer wordt beperkt.

3. Zeer zorgwekkend is dat anti-Europese gevoelens steeds meer de kop opsteken en dat xenofobe en populistische bewegingen aan politieke invloed winnen en steeds luider van zich laten horen, zowel in nationale parlementen als in de bredere samenleving. Hierdoor worden de democratische waarden in Europa bedreigd. In sommige lidstaten zijn deze bewegingen al sterk genoeg om de regering te beïnvloeden. De brexitdiscussie heeft aangetoond dat deze vijandige houding tegen Europa in zijn geheel kan uitmonden in een riskant debat over opt-outregelingen die aan regeringen worden toegestaan op basis van hun afzonderlijke politieke behoeften van het moment. De EU moet deze tendens naar protectionisme en nationalisme keren door ook op cultureel niveau de strijd aan te gaan.

4. Wat de EU tot dusverre heeft bereikt, mag echter niet vergeten of ondermijnd worden. De economische integratie moet nu worden aangevuld met diepere politieke en sociale integratie. De interne markt is een kernelement van de Europese integratie en het gelijke speelveld moet koste wat het kost in stand worden gehouden. De burgers moeten een actief onderdeel vormen van deze vooruitgang. De dialoog op lokaal, nationaal en Europees niveau moet versterkt en gestructureerd worden met behulp van het maatschappelijk middenveld, inclusief de sociale partners, die van cruciaal belang zijn om een nieuwe koers voor Europa uit te zetten.

5. Jongeren zijn in deze cultuuromslag prioritair, omdat zij het meest onder de werkloosheid te lijden hebben. Zij herbergen echter ook het grootste potentieel om de crisis te boven te komen. Voortbouwend op de lessen die zijn geleerd, toont de Erasmusgeneratie openheid van geest en de bereidheid om met andere mensen en culturen te praten en samen tot groei te komen. Los van de bescheiden resultaten van de Jongerengarantieregeling is het voor de Commissie dan ook zaak om alle jongeren, ongeacht hun opleidingsniveau en beroepsstatus, in de gelegenheid te stellen te profiteren van Europese uitwisselingen.

6. Nu de sociaaleconomische situatie onzeker blijft, moet de Europese Commissie alle beschikbare middelen inzetten om de groei, hoogwaardige arbeidsplaatsen en sociale vooruitgang te stimuleren. De financiële, productieve en sociale investeringen zijn nog lang niet terug op het niveau van voor de crisis. Er is behoefte aan een macro-economisch klimaat dat de groei bevordert dankzij een gunstig investeringsklimaat binnen een goed werkende interne markt. Alle aspecten van het internationale concurrentievermogen moeten worden doorgelicht, en een toename van de binnenlandse vraag kan Europese bedrijven op de wereldmarkt een impuls geven, wat kan leiden tot een positieve dynamiek die iedereen ten goede komt.

7. De economische governance moet gericht worden op groei en sociale vooruitgang, waarbij uitvoering moet worden gegeven aan alle prioritaire maatregelen uit de Commissiemededeling „Stappen naar de voltooiing van de Economische en Monetaire Unie” en de Jaarlijkse groeianalyse 2016. Om de groei te bevorderen moet er in de landenspecifieke aanbevelingen beter gebruik worden gemaakt van de flexibiliteit binnen het bestaande stabiliteits- en groeipact. Het gevoel van zeggenschap over het Europees Semester moet meer worden gedeeld, door het maatschappelijk middenveld erbij te betrekken en het specifieke karakter van de sociale partners op Europees en nationaal niveau te erkennen.

8. De bijgewerkte Europa 2020-strategie zou bij de Agenda 2030 van de Verenigde Naties moeten aansluiten door erin plaats in te ruimen voor de nieuwe duurzame-ontwikkelingsdoelstellingen, waarin de visie wordt gehuldigd dat economische, sociale en milieuaspecten onderling afhankelijk zijn en niet los van elkaar kunnen worden gezien, en door met nieuw elan te ijveren voor de verwezenlijking van de sociale doelstellingen waarmee de EU achterop is geraakt.

9. Het EESC verzoekt de Commissie leiderschap te tonen door in het Europees Parlement en in de Raad te werken aan consensus en commitment, zodat de interne en externe agenda van de EU kan worden uitgevoerd

10. Tegen deze achtergrond en vanuit de overtuiging dat de interne en externe dimensie alsook de economische, sociale en politieke dimensie niet los van elkaar kunnen worden gezien, roept het EESC de Commissie op om haar werkprogramma 2017 vooral te richten op de volgende drie strategische gebieden:

10.1. *Versterking van de economische en sociale samenhang in de EU*

- Om daadwerkelijk te komen tot een plan voor investeringen met een waarde van ten minste 2 % van het bbp van de EU zou er volgens het EESC een budgettaire impuls via o.m. overheidsinvesteringen moeten worden verleend, gericht op investeringen die de innovatie en groei ten goede komen, waarbij voorrang wordt gegeven aan bijv. de volgende sectoren: energie-, vervoers- en breedbandinfrastructuur, digitalisering, de koolstofarme circulaire economie, de sociale economie en vaardigheden voor ondernemerschap en kwaliteitsbanen. Het gebruik van de Europese fondsen zou bij deze doelstellingen moeten aansluiten. Duurzame ondernemingen en industriële groei moeten worden bevorderd, samen met een gericht plan voor middelgrote en kleine bedrijven.
- Waar het gaat om het proces van het Europees Semester verzoekt het EESC de Commissie alle doelstellingen — zowel de economische als de sociale — die betrekking hebben op het opstellen van sociale landenspecifieke aanbevelingen, nauwgezet te volgen en na te streven, teneinde tastbare resultaten te bereiken bij de verwezenlijking van de EU 2020-doelstellingen, m.i.v. de bestrijding van armoede en ongelijkheid.
- In de context van de in 2016 vastgestelde prioriteiten moet de Commissie resoluut inzetten op de voltooiing van de interne markt. Het vrije verkeer van personen moet een prioriteit blijven. Eerlijke mobiliteit betekent dat de beginselen van gelijke behandeling en non-discriminatie op grond van nationaliteit in acht moeten worden genomen, overeenkomstig het Europese acquis voor Europese werknemers.
- Het EESC buigt zich momenteel over het beginsel van gelijke beloning voor gelijk werk op dezelfde werkplek, zoals verwoord door voorzitter Juncker, als onderdeel van het EU-kader voor arbeidsmobiliteit. Het EESC heeft reeds zijn bezorgdheid geuit over verstoringen die de integratie op de arbeidsmarkt en eerlijke concurrentie kunnen belemmeren.
- De Economische en Monetaire Unie vormt de kern van de interne markt en het EESC dringt erop aan dat de economische, sociale en politieke pijlers ervan verder worden ontwikkeld. De eurozone, inclusief de landen die erbij willen horen, moet een sterkere identiteit krijgen.
- Om de kansen die de digitalisering biedt te benutten, moeten er op vele gebieden maatregelen worden genomen. Het EESC verzoekt de Commissie een systeem op te zetten voor regelmatige raadpleging, zodat de impact op de kwaliteit en kwantitatieve aspecten van werkgelegenheid, productie, consumptie en openbare diensten voor burgers in de gaten kan worden gehouden. Speciale aandacht moet uitgaan naar de tenuitvoerlegging van de agenda voor digitale vaardigheden, met name om de toegankelijkheid voor iedereen te garanderen.
- De energie-unie is nog lang niet af. Het EESC vindt dat de Commissie vaart zou moeten zetten achter de uitvoering van de strategie voor de energie-unie, teneinde de energievoorziening en redelijke prijzen te garanderen door middel van gediversifieerde energiebronnen en een volledig geïntegreerde interne energiemarkt. Er moet een fonds voor een rechtvaardige transitie komen om de overgang naar een koolstofarme economie te begeleiden. Wat klimaatbeleid betreft moeten er onverwijld concrete maatregelen worden genomen. De Commissie zou ervoor moeten zorgen dat het maatschappelijk middenveld en de burgers op mondiaal, nationaal en subnationaal niveau meer worden betrokken bij de ontwikkeling, evaluatie en, bovenal, de uitvoering van de overeenkomst van Parijs.
- De vluchtelingen crisis moet adequaat worden aangepakt. Er moeten humanitaire corridors worden geopend en de EU moet vastberaden werken aan een gemeenschappelijk asielstelsel.

10.2. *Versterking van de rol van de EU in de wereld*

- In 2016 is de EU als mondiale speler gegroeid. Ze zou haar positie moeten versterken door vrede en stabilisering in conflictgebieden te bevorderen. Door onvoldoende interne cohesie en een gebrek aan politiek commitment is de invloed van de EU in de wereld echter nog steeds niet wat hij zou kunnen zijn. Een voorwaarde voor doeltreffende externe actie van de EU is dat het externe en het interne beleid zo veel mogelijk met elkaar worden geïntegreerd.
- Er zijn bijkomende praktische maatregelen nodig om Europa veiliger te maken: een krachtig gemeenschappelijk buitenlands beleid om open conflicten in buurlanden aan te pakken, een ontwikkelingsbeleid dat afgestemd is op dat van andere internationale instellingen, internationale politie samenwerking, en doeltreffende controle van de buitengrenzen zonder de individuele vrijheden en de privacy aan te tasten.

- Cruciaal volgens het EESC is dat de huidige bilaterale besprekingen over handel en investeringen worden afgerond, waarbij ernaar gestreefd moet worden dat de belangen zoals door het EESC op een rij gezet in zijn advies over de Commissiemededeling „Handel voor iedereen”, met elkaar in evenwicht worden gebracht en dat de overeenkomsten naar behoren ten uitvoer worden gelegd. Transparantie en een fair evenwicht tussen de verschillende belangen moeten ook worden nagestreefd bij de multilaterale aanpak van handelsovereenkomsten in het kader van de WTO. EU-overeenkomsten mogen er niet toe leiden dat milieu-, sociale, arbeids-, consumenten- en andere normen worden afgezwakt. Met deze overeenkomsten moet veeleer beoogd worden om ze aan te scherpen.
- De wereldwijde duurzame-ontwikkelingsdoelstellingen van de VN-agenda 2030 moeten worden ingebed in het beleid op de terreinen die onder de externe actie van de EU vallen.
- Het EESC zou graag zien dat de Commissie haar inspanningen richt op het beïnvloeden en stimuleren van de ontwikkeling en uitvoer van klimaattechnologieën en -oplossingen op mondiale schaal.

10.3. *Versterking van de betrokkenheid van de burgers bij de EU*

- Het EESC verzoekt de Commissie een debat op gang te brengen over hoe de EU werkt. We moeten opnieuw uitspreken dat we de Europese waarden omarmen en er op dezelfde wijze tegenaan kijken en dat we gehecht zijn aan het solidariteitsaspect van Europa, sociale samenhang en de totstandbrenging van een democratie waarin iedereen meetelt en meedoet.
- Het EESC raadt de Commissie sterk aan om er nauwgezet op toe te zien dat de lidstaten zich aan de beginselen van de rechtsstaat en het Handvest van de grondrechten houden en om eventuele inbreuken actief aan te pakken.
- Het EESC betreurt het dat de Commissie geen rekening heeft gehouden met de bijdrage van het EESC aan het werkprogramma voor 2016 en dat ze het niet passend heeft geacht om een grondige gedachtewisseling te houden over de beleidskeuzes die de Commissie zelf heeft gemaakt. Een systematische dialoog met maatschappelijke organisaties en versterking van de sociale dialoog op alle niveaus zijn van cruciaal belang om de doelstellingen van de EU te verwezenlijken.

AANBEVELINGEN EN VOORSTELLEN VOOR ACTIE I.V.M. DE 10 PRIORITEITEN VAN DE EUROPESE COMMISSIE

1. Een nieuwe impuls voor banen, groei en investeringen

- **Investeringen in infrastructuur, productie en hoogwaardige banen.**
- **Een vernieuwd Europees Semester voor groei, concurrentievermogen en sociale vooruitgang.**
- **Snel werk maken van een koolstofarme circulaire economie.**

1.1. Werkgelegenheid blijft in 2017 de topprioriteit, waarbij het met name zaak is nieuwe arbeidsplaatsen te creëren voor langdurig werklozen, vrouwen, jongeren en migranten.

1.2. De Commissie moet het gebruik van de Europese Fondsen evalueren en ervoor zorgen dat financiële middelen gericht worden toegewezen en dat ze zo veel mogelijk stimulansen bieden voor innovatie en groei, waarbij vooral geïnvesteerd moet worden in infrastructuur, productie en kwaliteitsbanen. Onregelmatigheden bij het gebruik van EU-fondsen moeten beter gecontroleerd en bestraft worden.

1.3. De sector sociale dienstverlening behoort tot de sectoren in Europa waarin de meeste banen worden geschapen. De Commissie zou daarom een actieplan moeten opstellen voor het optimaal benutten van de mogelijkheden van deze sector, die ook in aanmerking zou moeten komen voor financiering uit het Europees Fonds voor Strategische Investeringen.

1.4. In 2017 zou in de Jaarlijkse groeianalyse ook prioriteit moeten worden verleend aan sociale investeringen en aan maatregelen om achteropgeraakte economieën te helpen de Europese economische en sociale normen te halen.

1.5. Er is een offensief nodig om de vaardigheden te verbeteren, gebaseerd op een vlotte tenuitvoerlegging van de Agenda voor nieuwe vaardigheden voor Europa en het Werkgelegenheidspakket voor jongeren (Jongerengarantie en Europese Alliantie voor leerlingplaatsen).

1.6. De maatregelen uit het actieplan voor de circulaire economie moeten zonder dralen uitgevoerd worden, waarbij prioriteit moet worden geschonken aan maatregelen om voor Europese bedrijven een concurrerender klimaat te helpen creëren. Het EESC verzoekt de Commissie om de haalbaarheid te onderzoeken van een open Europees platform voor de circulaire economie dat alle betrokkenen samenbrengt en dat bij het EESC zou kunnen worden ondergebracht.

2. Een connectieve digitale interne markt

— **Bevordering van de digitalisering van infrastructuur, productie en openbare diensten.**

— **Verbetering van vaardigheden en vergroting van het draagvlak voor digitale veranderingen onder werknemers en in de bredere samenleving.**

2.1. De digitalisering van het bedrijfsleven is voor het concurrentievermogen van de Europese economie van cruciaal belang. Het digitaliseringsproces heeft een grote impact op de Europese samenleving en is niet meer weg te denken uit het leven van de burgers. Als orgaan dat het maatschappelijk middenveld vertegenwoordigt zal het EESC er met zijn horizontale bevoegdheden voor ijveren dat er in Europa meer maatschappelijk draagvlak voor beleidsmaatregelen op dit gebied ontstaat.

2.2. Het potentieel van de digitale economie moet in samenhang met andere grote economische veranderingen (bijv. de overgang naar een deeleconomie en een koolstofarme economie) op meer strategische wijze gericht worden op de verwezenlijking van de VN-doelstellingen voor duurzame ontwikkeling.

2.3. Om de verschillen tussen individuen en tussen kleine bedrijven te verkleinen, moet er van de digitaliseringsagenda optimaal gebruik worden gemaakt bij de ontwikkeling van slimme productiemethoden, slimme energienetwerken, slim vervoer en slimme mobiliteit, slimme woningen en slimme gemeenschappen. Ook is er nog heel wat ruimte om de digitalisering te gebruiken ter verbetering van openbare diensten en het openbaar bestuur. De Commissie zou moeten bevorderen dat de lidstaten elkaar op de hoogte brengen van beste praktijken op dit gebied.

2.4. De sociale partners zouden als onderdeel van een gecoördineerde Europese strategie verzocht moeten worden alle instrumenten van de sociale dialoog aan te wenden om de met het digitaliseringsproces gepaard gaande problemen aan te pakken, teneinde de kansen op kwaliteitsbanen te maximaliseren, de betrokken werknemers her- of bij te scholen en te bekijken welke nieuwe vormen van bescherming van deze werknemers er nodig zijn. Om een brede aanpak te garanderen zou het verstandig zijn een proces op te zetten waarbij andere maatschappelijke organisaties regelmatig geraadpleegd worden.

3. Een schokbestendige energie-unie met een toekomstgericht beleid inzake klimaatverandering

— **Tenuitvoerlegging van de strategie voor de energie-unie, incl. de externe dimensie ervan.**

— **Implementatie en wereldwijde promotie van de COP21-besluiten.**

— **Bevordering van een faire overgang naar een koolstofarme economie.**

3.1. De Commissie moet doorgaan met het uitvoeren van een op de lange termijn gerichte strategie, overeenkomstig het werkprogramma dat als bijlage bij de mededeling uit 2015 over de stand van de energie-unie is opgenomen.

3.2. De door het EESC voorgestelde Europese energie-dialoog (EED) moet een essentieel middel worden om ervoor te zorgen dat er bij de totstandbrenging van de energie-unie rekening wordt gehouden met de zorgen en belangen van de burgers en met de kennis die er bij maatschappelijke organisaties bestaat.

3.3. De besluiten van de COP21 moeten onverwijld worden geïmplementeerd. Het maatschappelijk middenveld dient daarbij een volwaardige rol te krijgen. Voor internationaal concurrerende bedrijven moet er een gelijk speelveld zijn, teneinde koolstoflekkage te voorkomen. Het zou een goed signaal zijn om de EU-lidstaten ertoe op te roepen hun voorgenomen nationaal vastgestelde bijdrage (INDC, *intended nationally determined contribution*) mee te delen. Ook moet rekening worden gehouden met de noodzaak om de investeringen weer aan te zwengelen en om de vooraanstaande rol van de EU op het gebied van groene technologie te bestendigen.

3.4. In het licht van de afspraken van de COP21 moet een zorgvuldige beoordeling worden gemaakt van de gevaren van koolstoflekkage en van de beleidsinstrumenten die worden ingezet om deze gevaren te ondervangen, met name tegen de achtergrond van de emissiehandelregeling van de EU voor de periode 2021-2030.

3.5. Het voedselsysteem is een van de belangrijkste oorzaken van de klimaatverandering, en zal er ook aanzienlijk de gevolgen van ondervinden. De landbouw- en levensmiddelensector moet een grotere rol gaan spelen bij de aanpassing aan en beperking van de gevolgen van de klimaatverandering. Het belang van het voorkomen en beperken van voedselverspilling en de inspanningen van het maatschappelijk middenveld moeten meer aandacht krijgen in het kader van het EU-actieplan voor de circulaire economie.

3.6. Naast het fonds voor een rechtvaardige transitie moet de EU het innovatiefonds en het moderniseringsfonds ten uitvoer leggen, en dient zij de sociale partners en andere maatschappelijke organisaties te betrekken bij het beheer van die fondsen.

3.7. Naar aanleiding van de uitkomst van de EESC-studie over geplande veroudering zou een proefproject kunnen worden gelanceerd over de vermelding van de geraamde of gemiddelde minimumlevensduur op etiketten.

4. Een hechter verankerde en eerlijkere interne markt met een sterkere industriële basis

— **Een groeiende industrie en een goed werkende kapitaalmarktunie.**

— **Bevordering van een meer concurrerende en groenere economie, ontwikkeling van ondernemingen in de sociale economie en tenuitvoerlegging van innovatieve modellen.**

— **Een eerlijke arbeidsmobiliteit beschikbaar maken voor iedereen.**

— **Naar een billijker belastingheffing.**

4.1. Aangezien de industrie het hart van de interne markt vormt moet de Europese Unie zich blijven concentreren op de revitalisering van de industrie en op de doelstelling om de bijdrage van de industrie aan het bbp van de EU in 2020 tot 20 % te hebben verhoogd. Bijzondere aandacht moet worden besteed aan de problemen van de staalindustrie, via een herschikking van de staatssteun en een meer doelgericht gebruik van het Europees Fonds voor aanpassing aan de globalisering. Ook moet er een actieplan voor de Europese defensie-industrie komen, dat aanzienlijke besparingen zou opleveren bij overheidsopdrachten op defensiegebied.

4.2. Het EESC dringt aan op doeltreffende maatregelen om de toegang tot financiering te verbeteren, naast de initiatieven in het kader van de kapitaalmarktunie. Het toezicht- en regelgevingskader (micro- en macroprudentieel toezicht) van de financiële sector moet worden aangepast om het risico van regelgevingsarbitrage te verkleinen. Ook het schaduwbankieren moet aan banden worden gelegd. Bovendien moeten manieren worden ontwikkeld voor een betere benutting van het beschikbare kapitaal in staatsinvesteringsfondsen. In het proces van de bankenunie moet worden verwezen naar openbare-dienstverleningsaspecten van bankdiensten. Burgers moeten in staat zijn gebruik te maken van deze diensten, in de wetenschap dat ze transparant, betrouwbaar en goedkoop zijn.

4.3. Een concreet actieplan is nodig om iets te doen aan de obstakels waarmee het mkb, met inbegrip van micro- en familiebedrijven, te maken krijgt zowel op binnenlands niveau als in de grensoverschrijdende handel.

4.4. Om het volledige potentieel van ondernemingen in de sociale economie aan te boren verzoekt het EESC de Commissie om een actieplan voor de sociale economie te lanceren, met een volledig ecosysteem voor hun ontwikkeling en groei.

4.5. Het EESC wijst op de noodzaak om het concurrentievermogen van Europa te vergroten en de groene economie te steunen. In dit verband is het van belang om bij de herziening in 2017 van de strategie voor de interne markt, naast het handhaven van een gelijk speelveld in te zetten op nieuwe bedrijfsmodellen waarbij de economische, sociale en milieuaspecten in evenwicht zijn. De deeleconomie, de functionele economie en de circulaire economie hebben duidelijke richtsnoeren nodig om te kunnen gedijen. Een alomvattende aanpak waarbij rekening wordt gehouden met de verschillende sociale, economische en milieuaspecten in een coherent beleidskader is hierbij van essentieel belang. Het is van cruciaal

belang dat er een ambitieuzere strategie voor maatschappelijk verantwoord ondernemen wordt uitgewerkt die de bijdragen van ondernemingen aan het algemeen goed beter erkent, als andere indicatoren dan het bbp om welzijn en sociale ontwikkeling te meten.

4.6. In overeenstemming met de nieuwe richtlijnen voor overheidsopdrachten is het noodzakelijk de toepassing van sociale clausules en een gereserveerde markt te vergemakkelijken, door een gids voor de aanbestedende diensten op te stellen.

4.7. Er moet een eerlijke arbeidsmobiliteit tot stand worden gebracht. Het EESC werkt momenteel aan zijn advies over het voorstel van de Commissie inzake de herziening van Richtlijn 96/71/EG en buigt zich over de problemen in verband met het ondersteunen van vrije dienstverlening en het behoud van zowel eerlijke concurrentie op de dienstenmarkt als gelijke behandeling op de arbeidsmarkt.

4.8. De beleidsontwikkeling van het GLB in het kader van de tussentijdse herziening van het meerjarig financieel kader 2014-2020 moet erop zijn gericht dat multifunctionaliteit, familieboerderijen en duurzaamheid een centrale plaats behouden in de Europese landbouw. De Commissie dient een Europese voedselstrategie voor te bereiden met een integrale aanpak die de hele leveringsketen omvat, van landbouw tot consumenten, en die zorgt voor de samenhang tussen de verschillende beleidsonderdelen (landbouw-, handels-, onderwijs- en klimaatbeleid).

4.9. De stedelijke agenda van de EU is van het allergrootste belang. De Commissie zou een witboek over plattelandgebieden moeten opstellen. Wel moet erop worden gewezen dat stedelijke en plattelandgebieden nauw met elkaar verbonden zijn en geen alternatieven hebben.

4.10. Het is belangrijk om te profiteren van de werkgelegenheidsvoordelen die het gevolg zijn van het stimuleren van de interne markt, met name op het gebied van dienstverlening, digitalisering en arbeidsmobiliteit. De goede werking van de interne markt en een kader dat de veiligheid van personen en een eerlijke concurrentie garandeert vormen de basis voor economisch herstel in Europa. Het EESC onderstreept tevens dat iets moet worden gedaan aan de situatie van werkende armen, en dat doeltreffende instrumenten en beleidsmaatregelen moeten worden ontwikkeld om een fatsoenlijk loon te garanderen en de veiligheid op het gebied van nieuwe arbeidsverhoudingen te waarborgen.

4.11. Er moet vooruitgang worden geboekt met het actieplan voor doeltreffende bedrijfsbelastingen, met name op het stuk van de gemeenschappelijke geconsolideerde heffingsgrondslag voor de vennootschapsbelasting (CCCTB). Het EESC dringt aan op doortastende maatregelen ter bestrijding van belastingfraude, belastingontduiking en agressieve fiscale planning. De belasting zou moeten worden geheven op de plaats waar zich de economische substantie bevindt. Het EESC wil er derhalve voor zorgen dat de EU volledig wordt betrokken bij het actieplan van de OESO ter bestrijding van belastingontwijking, grondslaguitholling en winstverschuiving (BEPS-actieplan).

4.12. Het EESC is ingenomen met de aandacht van de Commissie tijdens de vorige cyclus van het Europees Semester voor een geleidelijke verschuiving van de belastingdruk om de lagere inkomensklassen te ontzien, dankzij een efficiënter en billijker belastingstelsel. Het pleit voor een overgang naar belastingen die een minder temperend effect hebben dan belastingen op arbeid. De hervormingen van de belastingstelsels zijn bovendien nodig om hun herverdelende rol te waarborgen, die kan bijdragen aan het beperken van ongelijkheden.

5. Een hechtere en eerlijkere Economische en Monetaire Unie

— **Een stappenplan voor de voltooiing van de EMU met inbegrip van de bankenunie.**

— **Vaart zetten achter de economische en politieke unie.**

— **Ervoor zorgen dat het Europees Semester de Europa 2020-strategie en de sociale doelstellingen verwezenlijkt.**

5.1. Het vermogen van het monetaire beleid om de vraag te stimuleren wordt ernstig beperkt omdat de economie van de eurozone zich in een „liquiditeitsval” bevindt. Er moet meer solidariteit komen uit landen met structurele overschotten, die meer moeten bijdragen aan een expansief beleid.

5.2. De eurozone moet werken aan haar groeipotentieel en haar vermogen om asymmetrische schokken op te vangen en de economische en sociale convergentie te bevorderen. Dit vereist een nieuwe verordening betreffende een specifieke begrotingscapaciteit. Het EESC pleit voor een macro-economische dialoog in de eurozone. Hiermee zou een doorslaggevende bijdrage worden geleverd aan de democratische en sociale ontwikkeling van de EMU. Het EESC benadrukt dat in toekomstige discussies niet mag worden gesproken van „comités voor het concurrentievermogen”, maar van „comités voor concurrentievermogen, sociale samenhang en duurzaamheid”. De eurozone moet met één stem spreken in internationale fora.

5.3. Het EESC verwacht dat de Europese instellingen zullen deelnemen aan de tweede fase van het stappenplan voor de voltooiing van de EMU in 2017, met een duidelijke identiteit voor de eurozone. Het stappenplan moet ook voorzien in een politiek debat over de uitvoering van institutionele maatregelen, waarvan sommige wellicht verdragswijzigingen vereisen.

5.4. Het debat zou idealiter over de volgende thema's moeten gaan: een robuustere structuur voor de eurozone, de begrotingscapaciteit van de eurozone en de gemeenschappelijke uitgifte van overheidsschuld papier door de lidstaten van de eurozone, beheerd door een Europees Monetair Fonds; verbetering van de verantwoordingsplicht en de democratische legitimiteit van de EMU, dankzij een versterking van de bevoegdheden van het Europees Parlement, een beter gestructureerde interparlementaire conferentie en nauwere betrokkenheid van de nationale parlementen, en invoering van de regel dat uitsluitend EP-leden uit de eurozone over aangelegenheden onder EMU-bevoegdheid mogen stemmen.

5.5. In het kader van het Europees Semester kan de civiele en sociale dialoog een drijvende kracht zijn achter succesvolle, duurzame en inclusieve economische, werkgelegenheids- en sociale hervormingen. De nationale parlementen moeten worden betrokken bij de planning en evaluatie van de nationale hervormingsprogramma's (NHP) en de tenuitvoerlegging van de landenspecifieke aanbevelingen (LSA), in overeenstemming met de Europa 2020-doelstellingen. De sociale partners spelen, gezien hun exclusieve bevoegdheden, verantwoordelijkheden en taken, een specifieke rol.

5.6. Er moeten onmiddellijk maatregelen worden genomen om vangnetten voor laagbetaalde en kwetsbare werknemers in te voeren en fatsoenlijke inkomens te garanderen voor huishoudens, armoede aan te pakken en ongelijkheid te bestrijden. De Europese pijler van sociale rechten moet duidelijk worden gedefinieerd en uitgevoerd in 2017 met de actieve bijdrage van de sociale partners en andere maatschappelijke organisaties. Wel moet deze pijler bijdragen tot het stimuleren van duurzame economische ontwikkeling en banenschepping en met het oog hierop tastbare resultaten opleveren om de kwaliteit van het leven en werk van burgers in Europa te verbeteren en efficiënte en inclusieve arbeidsmarkten en kwalitatief hoogstaande en voor iedereen toegankelijke openbare diensten te bevorderen.

5.7. Als onderdeel van de financiële unie is de bankenunie van essentieel belang om de integriteit van de euro te waarborgen en de risicodeling met de particuliere sector te verhogen. Het voorstel voor een Europees depositoverzekeringssysteem (EDIS) is een essentieel onderdeel van de bankenunie. Verdere risicodeling in het kader van het EDIS-voorstel zou vergezeld moeten gaan van verdere risicovermindering in de bankenunie. Beide zaken moeten onverwijld daadwerkelijk parallel worden aangepakt en verwezenlijkt. De Commissie moet een alomvattende grondige impactstudie maken om het voorstel nog meer legitimiteit te geven.

6. Redelijke en evenwichtige vrijhandelsovereenkomsten

— **Sluiting van handelsovereenkomsten met ambitieuze en innovatieve hoofdstukken over handel en duurzame ontwikkeling.**

— **De voordelen van de civiele en sociale dialoog benutten.**

6.1. Er moet sprake zijn van samenhang tussen het ontwikkelings- en het handelsbeleid. Zoals staat te lezen in de mededeling „Handel voor iedereen” zouden de milieu-, sociale, arbeids-, consumenten- en andere normen, alsmede openbare diensten, niet mogen worden verlaagd door EU-overeenkomsten, maar juist moeten worden verbeterd.

6.2. Onder deze omstandigheden is het Comité van mening dat het belangrijk is de huidige onderhandelingen over handel en investeringen (met inbegrip van het TTIP, de CETA, de investeringsonderhandelingen tussen EU-Japan en EU-China, de onderhandelingen met Asean-landen en nog lopende economische partnerschapsovereenkomsten) op een evenwichtige manier af te sluiten en, na bekrachtiging van de overeenkomsten, toe te zien op de effectieve uitvoering ervan.

6.3. Transparantie en een goede belangenafweging moeten ook worden nagestreefd in de multilaterale onderhandelingen over diensten (TiSA) en milieugoederen.

6.4. De bilaterale handelsbesprekingen die door de EU worden gevoerd mogen geen afbreuk doen aan haar verplichtingen ten aanzien van de Wereldhandelsorganisatie (WTO) en evenmin aan het streven naar een stevig multilateraal akkoord op mondiaal niveau, en moeten voorkomen dat er conflicterende regels worden ingevoerd. In het kader van de WTO-onderhandelingen is er bijvoorbeeld een meer gerichte aanpak van digitale handel nodig.

6.5. Handel is van groot belang voor de verwerkende sectoren van de EU en voor het beschermen van de Europese markt tegen oneerlijke praktijken en dumping door middel van moderne handelsbeschermingsinstrumenten (TDI's) die de interne markt terdege beschermen tegen oneerlijke invoer uit derde landen. De Europese Commissie moet echter zorgvuldig nagaan wat het effect is van het besluit op de situatie van de Chinese markteconomie.

6.6. Het stelsel van investeringsrechten dat onlangs door de Commissie werd voorgesteld is weliswaar een verbetering van het in diskrediet geraakte, door de VS gesteunde, mechanisme voor de beslechting van geschillen tussen investeerders en staten (ISDS), maar is nog steeds controversieel en moet verder worden geëvalueerd.

6.7. In het handelsbeleid van de EU moet rekening worden gehouden met de verschillende standpunten ten aanzien van de gevolgen van handelsovereenkomsten. Bijzondere aandacht dient te worden besteed aan de betrokkenheid van instanties waarin alle geledingen van het maatschappelijk middenveld zijn vertegenwoordigd bij het toezicht op alle aspecten van vrijhandelsovereenkomsten. De expertise van het EESC heeft een unieke meerwaarde in dit verband. Effectbeoordelingen over toekomstige of lopende onderhandelingen blijven een belangrijk instrument voor iedereen die betrokken is bij het toezicht op de onderhandelingen.

7. Een op wederzijds vertrouwen gestoelde ruimte van recht en grondrechten

— **De veiligheid van de burgers verbeteren.**

— **De rechtsstaat helpen uitvoeren.**

— **Barrières slechten en lacunes dichten.**

7.1. Gezien de toenemende vraag naar veiligheid van de Europese burgers is snelle actie geboden om de belangrijkste verworvenheden van Europese eenwording te beschermen en het vertrouwen tussen de lidstaten te herstellen. De strijd tegen terrorisme vergt nauwere samenwerking tussen de lidstaten en hun autoriteiten.

7.2. Het vredesproces in het Midden-Oosten, internationale politieke samenwerking, een doeltreffende controle van de buitengrenzen en ontwikkelingsbeleid zijn een onmisbare aanvulling op de maatregelen die de veiligheid in Europa beogen te verbeteren.

7.3. In 2017 moet de EU de grondslag van haar optreden, zoals vastgelegd in de Europese veiligheidsagenda, versterken. De Europese veiligheidsagenda moet ervoor zorgen dat de rechtsstaat en de grondrechten, alsook de democratie, de mensenrechten en de economische en sociale rechten, in de lidstaten in acht worden genomen en dat er een effectieve dialoog wordt gevoerd met het maatschappelijk middenveld.

7.4. De bezwaren tegen het voorstel voor een richtlijn betreffende de toepassing van het beginsel van gelijke behandeling (COM(2008) 426 final) en de versterking van het participatieve karakter van het maatschappelijk middenveld moeten worden ingetrokken.

7.5. De strategie voor genderegelijkheid 2010-2015 heeft behoefte aan een nieuwe koers met duidelijke doelstellingen, praktische maatregelen en een doeltreffende monitoring van de vooruitgang op het gebied van de bestrijding van genderdiscriminatie op de arbeidsmarkt, in het onderwijs en in de besluitvorming, evenals de bestrijding van geweld tegen vrouwen.

7.6. De Europese strategie inzake handicaps moet worden aangepast op basis van de opmerkingen van het VN-Comité voor de rechten van personen met een handicap (CRPD), via toepasselijke wetgeving en door het invoeren van een Europese gehandicaptenkaart die in alle lidstaten wordt erkend.

7.7. In het kader van de bestrijding van armoede moeten specifieke indicatoren en doelstellingen worden vastgesteld voor kinderen in kwetsbare situaties.

7.8. Nieuwe vormen van kwetsbaarheid, zoals tijdelijke arbeid, armoede onder werkenden en de situatie van oudere en jonge vrouwen, alleenstaande moeders en migrantenvrouwen, moeten worden aangepakt.

8. Naar een nieuw beleid op het gebied van migratie

— **Correcte behandeling van vluchtelingen.**

— **Integratie van migranten.**

— **Bestrijding van populisme en xenofobie.**

8.1. De EU moet een antwoord bieden op de problemen van migratie en asiel en zulks via nauwere samenwerking tussen lidstaten en uniforme en praktische maatregelen. Het EESC verwijst hier naar het verslag en de aanbevelingen die het heeft uitgebracht op basis van fact finding-bezoeken aan elf lidstaten. Er moet voorrang worden gegeven aan de voorstellen van het verslag van het Europees Parlement over de situatie in het Middellandse Zeegebied en de noodzaak van een holistische EU-aanpak van migratie.

8.2. In 2017 moet worden gezorgd voor voorwaarden voor beëindiging van de vrijstellingen van de Schengenregels voor grenscontroles en handhaving van de regels van de rechtsstaat bij het beheer van het Schengengebied.

8.3. Het voorgestelde gemeenschappelijk asielstelsel is redelijkerwijs haalbaar op de middellange termijn. Wetgevings- en beleidsinitiatieven zoals voorgesteld door de Commissie moeten snel worden aangenomen, met inachtneming van het overkoepelende belang van aanvragers van internationale bescherming en de rechtsstaat als uiting van concrete solidariteit tussen de lidstaten.

8.4. Daarom is het belangrijk om opnieuw te kijken naar het voorstel voor hervestiging, herplaatsing, en bescherming van asielzoekers teneinde legale en veilige routes voor die mensen te openen.

8.5. In dit verband wil het EESC beklemtonen dat de overeenkomst tussen de Unie en Turkije niet de nodige garanties biedt voor de eerbiediging van de grondrechten van de EU en internationale verplichtingen. Resolute actie is daarom geboden voor het herstel van positieve samenwerking met de Turkse autoriteiten en die van de Turkse buurlanden. Die blijven namelijk van essentieel belang om de grenzen van de EU te beveiligen.

8.6. Migratiebeleid vergt middelen om migranten en vluchtelingen te integreren. Het EESC is ingenomen met de inspanningen om tot een rationeler gebruik van de middelen uit de verschillende Europese fondsen te komen. Die middelen moeten worden verhoogd, met name in het kader van het ESF, voor de lidstaten die het meest zijn blootgesteld aan de uitdaging om migranten en vluchtelingen te integreren.

8.7. Het is van cruciaal belang om mensen die legaal in Europa verblijven te helpen met opleiding, bij toetreding tot de arbeidsmarkt en algemene integratie in de samenleving. Het is evenzeer van vitaal belang om over te gaan tot bestrijding van de toenemende verschijnselen van vreemdelingenhaat en populisme, die vaak verband houden met significante migratiestromen. De gezamenlijke verklaring van de Europese economische en sociale partners (ETUC, BUSINESSEUROPE, CEEP, UEAPME en Eurochambres) en de werkzaamheden van organisaties van het maatschappelijk middenveld en de sociale economie wijzen wat dit betreft de weg.

9. Een krachtigere rol op het wereldtoneel

— **Interne cohesie ten behoeve van extern optreden.**

— **Samenwerking met buurlanden en strategische partners.**

9.1. De EU moet haar positie verstevigen als mondiale speler voor vrede en stabiliteit in conflictgebieden in het kader van internationale instellingen, en ook moet zij op meer samenhangende wijze optreden. Voor doeltreffend extern optreden zijn geïntegreerde beleidsmaatregelen tussen het interne en het externe beleid van de Commissie nodig. Verbetering van de betrekkingen en de samenwerking met strategische partners zijn essentieel om een grotere rol te spelen op het wereldtoneel.

9.2. De bijdrage van de EU aan samenwerking en ontwikkeling moet in de eerste plaats gericht zijn op democratiseringsprocessen in de buurlanden. Concrete actie is geboden, ondersteund door goed geplande investeringen die worden gefinancierd door de EU in samenwerking met de Wereldbank.

9.3. De dialoog met het maatschappelijk middenveld en de intermenselijke contacten moeten naar behoren worden geïntegreerd in het externe optreden van de EU. Er moet steun worden verleend voor het opzetten van een gestructureerde dialoog met middenveldorganisaties in de regio ten behoeve van de evaluatie van het Europees nabuurschapsbeleid (ENB). Verder moet de sociale dialoog een integraal onderdeel worden van de samenwerkings- en ontwikkelingsprogramma's van de Unie.

9.4. Evaluatie van het ENB moet daarbij prioriteit zijn. De betrekkingen met de landen ten zuiden en ten oosten van de Middellandse Zee moeten niet gericht zijn op een verdedigende aanpak die gebaseerd is op veiligheidsaspecten of de vluchtelingen crisis, maar dienen een echt gezamenlijk ontwikkelingsbeleid tussen gelijke partners te worden.

9.5. Voorts moet specifieke aandacht worden besteed aan de betrekkingen met Rusland, met inbegrip van actievere diplomatie ten aanzien van dit land en zulks met name met betrekking tot energiekwesties.

9.6. Van cruciaal belang is voorts met elkaar in gesprek te raken en te beginnen met de tenuitvoerlegging van de doelen voor duurzame ontwikkeling en de doelstellingen van de COP21. Vooral de doelstellingen inzake duurzame ontwikkeling moeten de ontwikkelingsagenda van de EU vormgeven. De Unie dient proactief op te treden bij de beoordeling van de (ook budgettaire) behoeften, die nodig zijn om het hoofd te bieden aan deze uitdagingen. Middels een passend governancekader moet worden gezorgd voor een sterke betrokkenheid van het maatschappelijk middenveld. Het EESC herhaalt zijn voorstel voor een Europees forum voor duurzame ontwikkeling.

10. Een Unie van democratische veranderingen

— **Bevordering van actief burgerschap en participatiedemocratie.**

— **Meer openheid en transparantie.**

— **Versterking van de civiele en de sociale dialoog.**

10.1. Om de complexe uitdagingen waarmee de EU wordt geconfronteerd aan te gaan, is het cruciaal om alle sectoren te mobiliseren en middelen voor gemeenschappelijke oplossingen te vinden. Het maatschappelijk middenveld speelt een centrale bij deze belangrijke innovatie, en verandering vereist in het bijzonder het vertrouwen van de mensen. Daarom moeten de actoren van dat middenveld worden betrokken, en wel op gelijke voet met andere belanghebbenden, om ervoor te zorgen dat hun bijdragen volledig worden benut. Dit vergt een cultuuromslag, maar ook ondersteuning van een sterk en onafhankelijk maatschappelijk middenveld op EU- en lidstaatniveau.

10.2. In dit verband herinnert het EESC de Commissie eraan dat het heeft opgeroepen tot de publicatie van een groenboek over de manier waarop de civiele dialoog doeltreffend en op permanente basis kan worden georganiseerd.

10.3. Het EESC vraagt ook nogmaals om verbetering van de raadpleging van betrokkenen wat representativiteit, toegankelijkheid, transparantie en feedback betreft.

10.4. Er moeten maatregelen worden genomen aangaande het voorstel tot herziening van de verordening betreffende het Europese burgerinitiatief, om de doeltreffendheid ervan te verbeteren.

10.5. Het EESC blijft verder van mening dat versterking van de participatiedemocratie een prioriteit is met het oog op meer democratische veerkracht in het besluitvormingsproces van de Europese Unie. In dit kader zou het nieuwe interinstitutionele akkoord tussen Commissie, Raad en EP ruimte moeten bieden aan institutionele adviesorganen zoals het EESC om meer invloed te hebben op wetgevingsvoorstellen in het besluitvormingsproces.

10.6. Betere regelgeving moet een methode zijn voor een meer efficiënte en vereenvoudigde regelgeving, die duidelijk en transparant in haar doelstellingen is. Aandacht dient te worden besteed aan het voorstel voor een wetgevende voetafdruk voor een beter toezicht op de ontwikkeling van wetgeving, en wel door de inbreng van maatschappelijke organisaties mogelijk te maken en de sociale partners een grotere rol te geven in het wetgevingsproces, zodat aan hun behoeften en verwachtingen wordt voldaan.

10.7. De Commissie moet voortgaan met het REFIT-programma, waarin het EESC een grotere rol moet spelen. Dat programma mag evenwel geen afbreuk doen aan de arbeids- en sociale rechten en milieu- en consumentenbescherming. Doeltreffender regulering, ook voor het mkb, kan voortvloeien uit de openheid en transparantie van betere regelgeving. Dat kan de begunstigden ertoe aanzetten om bottom-up-wetgevingsinitiatieven voor te stellen en dat zou met name moeten leiden tot een grotere betrokkenheid van het maatschappelijk middenveld.

10.8. In maart 2016 hebben de Europese sociale partners vier gemeenschappelijke standpunten gepresenteerd over de hervatting van de sociale dialoog, vluchtelingen, industriebeleid en digitalisering. Deze moeten worden opgenomen in het werkprogramma van de Commissie voor 2017 en worden gepromoot.

Brussel, 14 juli 2016.

De voorzitter
van het Europees Economisch en Sociaal Comité
Georges DASSIS
